

PRODUCCIÓ, ÚS I CONSUM DE
L'ONOMÀSTICA LLEIDATANA A L'ÈPOCA
CONTEMPORÀNIA (1844-1995)

Quintí Casals Bergès

Llicenciat en Història Contemporània

INTRODUCCIÓ

La imposició d'un prenom és un tret distintiu que permet, a part d'afavorir una millor organització social, identificar a un subjecte dels altres en dos nivells diferenciats:

1- Individualment com a una persona distinta enfront a la resta d'individus que conformen una comunitat. Per assolir-ho hi ha la llibertat d'escollir un nom de pila entre els múltiples que s'han anat recollint de la pròpia cultura i d'altres alienes o estrangeres.

2- Col·lectivament com a individu que pertany a una família i que el distingeix com a membre d'aquesta enfront a les altres que conformen la comunitat més propera. En aquest nivell, de tipus hereditari, l'individu porta de forma "obligada" l'ètim familiar heretat dels seus pares i és identificat com a pertanyent a un grup que, per extensió, es pot situar en un determinat indret.

La combinació d'aquests dos nivells antropònims facilita la identificació individual i comunitària de la persona enfront als altres individus que l'envolten. Quan, a pesar de tot el que s'ha dit, hi ha una coincidència de noms i cognoms "populars" es pot establir un tercer tret distintiu que permeti la identificació personal. Això es possible mitjançant l'assignació d'un sobrenom o àlies que té a veure amb algun aspecte específic de la família de la qual prové, o, en tot cas, a algun aspecte remarcable, a nivell físic o psíquic, de l'individu que en alguns casos és exagerat de forma despectiva.

La costum, la tradició i la cultura, fa que a cada comunitat hi hagi, en diverses èpoques històriques, un ús i consum antropònim que és perfectament identificable i distint; fruit de la influència cultural que preval en cada moment. Així, la dominació que patí la península ibèrica per part dels romans marcà tot un sistema nominatiu característic llatí, basat en el fet que cada persona era portadora de tres noms, un personal i dos de filiació familiar, i fins i tot, en alguns casos, s'hi afegia un sobrenom identificable del personatge en qüestió.

A aquest sistema s'hi oposà frontalment el antropònim germànic, adoptat pels pobles del nord d'Europa que envaïren el territori de l'Imperi Romà a partir del segle VI després de Crist. El sistema germànic tenia com a característica fonamental la de dotar amb un sol nom particular a cada individu, mitjançant la combinació d'ètims amb un significat propi dins la seva llengua. L'onomàstica germànica, per tant, permetia la creació espontània de prenom, mentre que la llatina tenia molta menys riquesa, més repeticions de prenom ja prefixats, era molt més rígida en les regles i va tenir que adoptar un sistema múltiple de nominació per a cada individu per aconseguir diferenciar-lo de la resta. Les combinacions germàniques de noms, gots o francs, i d'adjectius per crear prenom de persones tenien un contingut o significat per la persona portadora i pretenien diferenciar-lo individualment dins la col·lectivitat a la qual pertanyia, de forma que el prenom que portava una persona solia ser únic dins la comunitat.

A Catalunya, del segle VI al segle IX després de Crist, el sistema antroponòmic germànic substituï al llatí i s'imposà la nominació única de cada individu mitjançant la combinació de dos o més mots. Les raons que portaren a aquesta ràpida transformació cal cercar-les en la moda, servitud, mimetisme, interès o per aliances matrimonials¹, però, sobretot, pel fet que els pobles germànics eren els que dominaven políticament en aquell moment l'actual territori català i per tant varen imposar un estil de vida propi. De tota manera, no hauria d'estranyar que l'èxit del sistema antroponòmic germànic tingués una gran part d'explicació en la facilitat de conèixer a cada persona pel seu nom dins la comunitat a la qual pertanyia; tot i que hi hagué una testimonial pervivència en aquells primers segles de dominació germànica de prenom d'ètim llatina, hebrea, grega...o de nova creació.²

A partir dels segles X i XI hi hagué una desaparició constant dels antropònims germànics més feixucs³ i l'aparició, cada cop més sovint, d'antropònims de diversa procedència que s'anaven imposant als comptats catalans, tot just quan aquests començaven a obtenir una identitat pròpia. En aquest segles aparegué la moda per escollir els prenom que havien de dur els catalans i s'assistí a un progressiu empobriment antroponòmic que provocà l'aparició jeràrquica d'una sèrie de prenom que començaren a ser utilitzats popularment per la població. En aquest sentit Moreu-Rey matisà dos nous elements que afavoriren les repeticions nominals dels individus:

1- L'aparició de la propietat lligada a la "charta" (document escrit), beneficià la perpetuació d'un mateix prenom de llinatge familiar hereditari amb la intenció de dispersar dubtes a l'hora d'identificar una propietat amb un individu i els seus hereus.

2- Els efectes del feudalisme, amb les relacions de vassallatge inherents entre senyor i fidels i serfs, seguia una línia vertical que degué atorgar no poques nominacions repetitives entre els diferents estaments socials relacionats sota aquest model organitzatiu.⁴

El fenomen, agreujat en els segles XII i XIII, plantejà una disjuntiva clara: calia diferenciar a dos o més individus que duguessin un mateix prenom. Així es començaren a emprar fórmules distintives entre els individus que duguessin un mateix prenom per tal d'evitar confusions. El sobrenom va poder ser adoptat per diverses procedències, però totes tenien en comú la intenció de distingir les persones que componien una comunitat i enllaçar la memòria familiar que solia estar lligada a la propietat i al prestigi pel poderós i a l'adscripció de l'home a la terra per al poble menut.⁵

Així un Pere, nom més popular de l'època, podia ser designat pel seu ofici o funció (Batlle, Ferrer, Pastor...); pel seu lloc de procedència o de residència (Pallarés, Riu, Roca, Claramunt...); per la seva filiació, és a dir Pere fill de

¹ Moreu-Rey, Enric. *Antroponímia. Història dels nostres prenom, cognoms i renoms*. pàg. 12.

² Moreu-Rey, Enric. *Antroponímia. Història dels...* pàg. 24.

³ Moreu-Rey, Enric. *Antroponímia. Història dels...* pàg. 28.

⁴ Moreu-Rey, Enric. *Antroponímia. Història dels...* pàg. 51-52

Garcia, Ramon fill de Borrell...etc, o per algun motiu o malnom (Ros, Llord, Bonfill, Blanch, Mascaró...). La fórmula de transmissió més comú fou patrilinial, no l'única, i feu que s'assolissin, de forma clara, les primeres nissagues clarament catalanes portadores d'una identitat comú que anava lligada a l'adopció del lèxic propi de la terra: el català. Aquest fet fa que els cognoms catalans siguin perfectament identificables, tant en els nostres dies com en segles passats, per la llengua en què foren creats en contraposició als estrangers o castellans que adoptaren les nominacions pròpies a les seves llengües.

1.1.- ELS PRENOMS MASCULINS LLEIDATANS DEL SEGLE XIX i XX: ÚS I CONSUM

L'ús, el consum, el prestigi i la jerarquia dels prenom passaren per distintes etapes a Catalunya des del mateix moment de la seva adaptació comú al nostre idioma, segle XI, fins als nostres dies. Així, després de la selecció natural dels prenom germànics amb més lletres o els més difícils de pronunciar, ens trobem que a finals del segle XI i començaments del XII hi ha un grup de prenom d'ètim germànic que s'han imposat sobre la resta i acaparen les preferències dels pobladors catalans medievals.

Moreu-Rey, tot estudiant una llista de noms de Caldes de Montbui entre els anys 1080 i 1100, constatà que en aquell moment ja hi havia una preferència per una sèrie de noms: Ramon (19 casos sobre 142) Guillem (16), Arnau (10), Bernat (7) i Mir o Miró (7); tots ells de procedència germànica; mentre que entre els sis noms més usats només n'hi havia un d'ètim llatina, Pere amb 12 casos.⁶

És evident que l'adopció del sistema antroponòmic germànic continuava marcant un domini que restava basat en la tradició cultural del país, en la moda i en el gens menyspreable procés hereditari i de filiació que es produí; tot i que encara no hi havia el nivell de concentració onomàstica que es produí en segles posteriors.

Aquest procés de concentració es perfectament constatable en un llistat elaborat per Moreu-Rey per l'any 1358 en què utilitzà fonts de diversos pobles de Catalunya i Rosselló.⁷ Els resultats mostren, veure annex 1, que els sis primers prenom més usats eren duts per més del 70% d'individus i, d'aquests, un era d'origen llatí (Pere en primer lloc) i els cinc restants eren d'ètim germànic (Guillem, Bernat, Ramon, Arnau i Berenguer per aquest ordre). De tota manera, a mode d'exemple, els catorze prenom classificats en els següents llocs pertanyien a prenom originaris de diverses cultures: hebreus (Jaume, Joan, Bartomeu i Miquel), llatins (Domingo, Antoni, Ponç, Benet, Llorenç, Bonanat, Romeu i Vicenç), un de català (Ferrer), un de grec (Andreu) i un de creació medieval (Francesc); amb la qual cosa es feia evident el canvi a venir en anys posteriors en què la majoria d'aquests prenom, molt més adients a la cultura i domini que l'església havia d'exercir sobre la població, havien d'ocupar els primers llocs de preferència junt amb l'encara poc explotat Josep que no era portat per cap individu dels computats en aquella llista. Entre aquest conjunt

⁵ Roigé Figueras, Dolors. "Antroponímia catalana", a *Introducció a l'onomàstica*, pàg. 38

⁶ Moreu-Rey, Enric. *Antroponímia. Història dels...* pàg. 77

de prenom destacava el domini de Pere, que ja des del segle XI presentava un ús creixent entre la població catalana sense que hi hagués personatges importants, el primer rei amb prenom Pere començà a regnar l'any 1196, que duguessin aquest prenom.

A finals del segle XV els costums onomàstics dels catalans presentaren una diversificació etimològica i uns trets força originals. Així, desaparegueren dels primers llocs de la classificació els prenom de procedència germànica, només es mantingué Bernat, en favor dels d'ètim llatí i hebreu. D'altra banda, a diferència del cas anterior, els sis primers prenom de la classificació representaven el 63% dels individus computats, amb la qual cosa hi hagué una ampliació onomàstica en relació a èpoques anteriors.

Com a dades a destacar cal constatar l'augment constant en l'ús del prenom Francesc, fruit de la devoció a Sant Francesc d'Assís i no de Paula que donà lloc al castellanitzat Francisco a partir del segle XVII⁸, el descens en el ranquing dels prenom d'ètim germànic (Bernat en quart lloc i Guillem en el vuitè com a més emprats), i la pèrdua del primer lloc que tenia Pere en favor del prenom Joan que durant la segona meitat del segle XV i el XVI fou el clar dominador en el panorama onomàstic català. Continuant en el temps, gràcies a l'estudi que féu Dolors Roigé dels llibres de baptismes de Riudecanyes durant el període que va de l'any 1600 al 1800⁹, es pot constatar el canvi en les preferències en els usos antroponòmics de l'època. Els prenom més populars fins llavors, Pere i Joan, van deixar pas, a partir del segle XVIII, a Josep, que experimentà una pujada vertiginosa en l'acceptació dels gustos dels catalans, i Francesc que es consolidà plenament.

El cas de Lleida, estudiat a partir dels llibres del cadastre i de contribucions reials de l'any 1844 per la capital i per una sèrie estadística de contribuents de 19 pobles del 1844¹⁰, mostrava un comportament distint entre la capital i els pobles a l'hora d'escollir prenom per als seus habitants. D'aquesta manera, tal com apunta el quadre 1, hi ha una major concentració onomàstica en els pobles que no pas en la capital on es presentava una major diversificació i varietat de prenom i uns tant per cents més baixos en l'acceptació dels prenom més usats.

QUADRE 1 - CONCENTRACIÓ NOMINAL (1er Subgrup)

	<i>CAPITAL</i>		<i>POBLES</i>
1- JOSEP	16,72 %	1- JOSEP	23,60 %
2- ANTONI	10,57 %	2- FRANCESC	10,06 %
3- FRANCESC	8,98 %	3- RAMON	9,67 %
4- JOAN	7,70 %	4- ANTONI	8,18 %
5- RAMON	6,98 %	5- JOAN	7,02 %

⁷ Moreu-Rey, Enric. *Antroponímia. Història dels...* pàg. 79-82

⁸ Moreu-Rey, Enric. *Antroponímia. Història dels...* pàg. 147

⁹ Roigé Figueras, Dolors. "Antroponímia catalana", a *Introducció a l'onomàstica*, pàg. 44

¹⁰ Arxiu Municipal de Lleida. Llibre del Cadastre de la ciutat de Lleida 1844 (nº), Llibre de Contribucions Reials de la ciutat de Lleida de 1844 (nº) i Relació de contribuents dels pobles del Partit de Lleida. Sèrie Estadística. Caixa 1808

6- PERE	4,59 %	6- PERE	5,53 %
TOTAL	55,54 %	TOTAL	64,06 %

Els sis primers prenomes més populars a la capital representaven un 55 %, mentre que als pobles estudiats representaven un 64 %. Entre els prenomes més populars cal destacar un consum major de Josep als pobles (23,60) que a la capital (16,72). D'altra banda, tot i que canvien les posicions en els dos ranquings, els cinc noms següents són exactament els mateixos en ambdós casos, la qual cosa indica que, realment, els sis primers prenomes d'ambdues classificacions eren els més utilitzats a Lleida i el seu partit. De tota manera, on si es manifesten unes diferències més notables era en els subgrups inferiors de les classificacions (quadre 2), ja que hi ha noms diferents entre els preferits per la població de la capital i els pobles.

QUADRE 2 - CONCENTRACIÓ NOMINAL (2on Subgrup)

	<i>CAPITAL</i>		<i>POBLES</i>
7- JAUME	4,47 %	7- MIQUEL	5,36 %
8- MANUEL	3,39 %	8- JAUME	4,20 %
9- PAU	2,91 %	9- PAU	3,15 %
10- MIQUEL	2,59 %	10- GAJETÀ	1,99 %
11- MARIÀ	1,92 %	11- BAPTISTA	1,77 %
12- IGNASI	1,62 %	12- ISIDRE	1,66 %
13- SALVADOR	1,56 %	13- SALVADOR	1,60 %
14- AGUSTÍ	1,48 %	14- DOMÈNEC	1,27 %

Com es pot observar, a Lleida capital hi ha prenomes com: Manuel, Marià, Ignasi i Agustí que foren més populars i més usats que als pobles, que manifestaren les seves preferències per prenomes com: Gaietà, Batista, Isidre i Domènec. La diferent acceptació dels prenomes entre la cultura rural i urbana respon, evidentment, al sistema de transmissió utilitzat entre els membres de la família. Segons Dolors Roigé: "...el nom del nadó era triat entre un ventall constituït pels noms dels seus parents. Segons aquesta hipòtesi, semblant al model de transmissió genètica, cada clan o nissaga porta implícits uns genes, és a dir uns noms de fonts, que determinen la característica global del grup."¹¹ De forma que en llocs de població més reduïda hi havia una concentració de prenomes més gran al no tenir tants punts de referència a l'hora de triar els prenomes. També era més gran en les capitals la "gosadia" per escollir prenomes diferents al tenir punts de referència d'individus forans, per raó que en elles hi havia un major pas de persones procedents d'altres cultures que, com evidència més visible, donaven a conèixer el seu prenom i una major flexibilitat en l'obligació de mantenir la tradició onomàstica familiar.

Però, amb tot, en la majoria de pobles hi hagué uns trets característics que els identificaren antroponímicament de la resta fruit d'una tradició cultural i religiosa distinta entre ells i la capital, que consolidà la popularitat d'alguns noms

¹¹ Roigé Figueras, Dolors. "Antroponímia catalana", a *Introducció a l'onomàstica*, pàg. 45

en indrets concrets. Així, mentre que el prenom Anastasi no ha estat localitzat en cap dels 19 pobles estudiats, a Lleida capital, annex 2, el portaven (any 1844) 20 veïns caps de casa, per raó del patronatge de Sant Anastasi vers la ciutat des de temps immemorials.¹² En aquest sentit, també resultava sorprenent, a primer cop d'ull, l'ús del prenom Gaietà a Aitona, on 28 veïns, annex 3,¹³ sobre 273 (més del 10 %) portaven aquest prenom quan a la resta de llocs computats només el duïen 10 persones. La raó d'aquesta popularitat escau en la devoció dels habitants vers Sant Gaietà que comptava amb una capella i una confraria en el poble que tingué el seu punt de partida l'any 1716.¹⁴ Més curiosa resultava l'abundància del prenom Gaspar a Alcarràs on 15 veïns de 173 (8,67 %) el duïen, sense que hi hagués cap més explicació que la d'una moda del moment que podria respondre a diversos motius: cacofonia agradable pels habitants, simpatia vers el rei mag d'Orient...etc. Perquè ens adonem del fenomen cal fixar-se en el fet que aquest mateix nom només el portaven 12 persones en els altres 18 pobles compulsats i a Lleida capital.

D'altra banda, dels 20 indrets estudiats només en dos casos (Fondarella i Sunyer) el prenom Josep no va aparèixer en el primer lloc de preferències. A Fondarella, fins i tot, era un prenom més, ja que només el duïen dues persones de 32, enfront al major ús del prenom Ramon, el més emprat, amb sis casos. El cas de Fondarella era contrari a l'habitual comportament de les comunitats del segle XIX, car hi ha 15 prenomns computats diferents entre els 32 veïns del poble, en un clar intent de diferenciar a la població que componia la comunitat amb l'ús de noms poc corrents com Valeri, Armenter ?, Simó...etc.

En aquest sentit, a Sunyer el prenom Josep ocupava el 3er lloc de preferències i, a pesar de la seva popularitat general, era superat per Antoni (10 casos) i Isidor (9 casos), que era el patró de la festa major petita del poble¹⁵ i com el seu homònim Isidre, patró dels camperols, fou un prenom més usat a les poblacions rurals que no pas a les urbanes.¹⁶ Altres casos de prenomns poc corrents, però que foren populars en alguns indrets a mitjan segle XIX són: Maties amb cinc casos a Juncosa i 3 a Castellldans; Baptista amb quatre casos a Corbins; Bartomeu tres casos a Massalcoreig; Sebastià set casos a les Borges Blanques; Miquel amb dinou casos a la Granadella; Marc amb tres casos a Cervià; Ventura amb cinc casos a Rosselló; Baptista amb vuit casos a Aitona; Salvador amb cinc casos a Torrefarrera; Baltasar amb tres casos a Aitona i Agustí amb quatre casos a la Granja d'Escarp.

Aquests exemples mostren que, a part de la moda i ús general que imposaven unes pautes generals a tot el territori, cada comunitat conservava una certa idiosincràsia particular que els hi conferia uns trets onomàstics identificables. La costum de perpetuar un prenom singular, amb un significat propi per una comunitat, del poble o vil·la era prou

¹² Curcó i Pueyo, Jordi. *Fets, costums i llegendes. Segrià II*, pàg. 157-158.

¹³ En tots els casos que es parla de dades específiques dels pobles computats, aquestes es poden comprovar en l'annex 3 de la recerca on hi ha tots els prenomns localitzats en cada indret.

¹⁴ Bellmunt Figueres, Joan. *Fets, costums i llegendes. Segrià I*, pàgs. 15-57.

¹⁵ Bellmunt Figueres, Joan. *Fets, costums i llegendes. Les garrigues II*, pàg. 178.

¹⁶ Veure annex 2 on hi ha una comparació dels prenomns més usats a la ciutat de Lleida i als pobles compulsats.

evident en aquest segle i demostrava que el prenom, tot i els lligams religiosos i de nissaga, era un objecte de consum d'acord amb els gustos de la població. Així, una vegada sumats tots els resultats, es pot observar com es manifestava una creixent preferència a Lleida capital i el seu Partit pels noms bíblics i llatins en perjudici dels germànics i grecs. Dels 23 primers prenom més usats el 1844 pels lleidatans hi havia sis prenom d'origen hebreu, onze del llatí, tres del grec, un del germànic (Ramon), un de creació medieval (Francesc) i un d'origen persa (Gaspar) amb unes clares connotacions bíbliques. Els tradicionals prenom de procedència germànica, exceptuant Ramon, havien perdut tota la popularitat medieval i, així, els Arnau, Guillem, Bernat o Berenguer passaren a ser rares excepcions en els llistats d'individus del segle XIX.

De tota manera, la recuperació de les institucions i cultura catalana que durant els darrers vint anys s'ha produït a Catalunya junt amb l'efecte propagandístic dels mass-media, ha provocat que en l'actualitat es produeixi un triple comportament en la tria de prenom, segons la cultura d'on vinguin els individus. L'anàlisi dels prenom amb què van ser inscrits al Registre Civil els nadons lleidatans nascuts durant l'any 1995 (Annex 5), confirma aquests comportaments i deixa clar que els prenom més usats a mitjan segle XIX estan passant per un difícil moment d'acceptació popular:

1- D'una banda, es busca l'originalitat, però cercant les arrels i la tradició de la comunitat catalana i tornen a aparèixer, abundantment, els Arnau, Eric, Guillem, Bernat, i altres com Oriol i Jordi, per exemple, es consoliden d'acord amb els trets culturals identificats com a catalans.

2- D'altra banda, es cerca l'originalitat, però des del punt de vista nou que ofereix el coneixement de prenom estrangers, poc usats fins ara, mitjançant el bombardeig dels mass-media. Així, han pres enorme embranzida prenom com: Kevin, Jonathan, Patrick o Kenneth, per posar alguns exemples, i que ja formen part de l'onomàstica particular de determinats grups socials.

3- Finalment, s'ha cercat l'originalitat religiosa en la tria de prenom rebuscats en la Bíblia i ara són del tot populars els: Aaron, Abel, Adam, Anouk, Joshua o Moisès.

Tot en conjunt ofereix un panorama ben diversificat on ens podem trobar des del nom estranger més imprevisible al personatge bíblic més rebuscat. El prenom s'ha convertit, en molts casos, en un article de consum en el qual s'han experimentat fórmules poc habituals sense parar cura que el qui l'havia de dur ho havia de fer per tota la vida.

1.2 - ELS COGNOMS I NISSAGUES LLEIDATANES: DOS CASOS (1844-1996)

A diferència dels prenom, que s'imposen lliurement a qui els ha de dur, els cognoms tenen un caràcter hereditari i de permanència de les nissagues, clans o famílies. De tota manera, com s'ha explicat en l'apartat anterior, existí un temps en què només es nomenava a la persona per un prenom, per la qual cosa s'hagué d'optar, quan es començaren a produir les repeticions, per afegir un sobrenom als individus per distingir-los. La costum s'estengué a totes les capes

socials i a tota la població; de manera que s'adoptaren diverses fórmules per resoldre el problema d'adquirir un cognom identificat amb una família o clan, que assegurés la transmissió de propietats sense impediments legals i donés identitat i orgull de tenir arrels a qui el portava.

A partir dels segles X i XI en els llistats de prenom ja apareixien algunes referències sobre determinats individus "que vocant" (que els hi diuen) d'una manera identificada a part del seu nom, i que desembocaren en els futurs cognoms. La creativitat de la població i la cultura popular, per tant, foren dos fets determinants a l'hora de quallar el sistema de cognoms de cada comunitat. El reconeixement de cognoms típicament catalans és relativament senzill, ja que en el moment que s'adoptà aquest sistema antroponòmic l'idioma que es parlava en les terres de la futura Catalunya era el català i, per tant, tots els sobrenoms que quallaren en cognoms foren de grafia i fonètica catalana.¹⁷

Els cognoms aparegueren quan foren necessaris per les repeticions de prenom entre els pobladors d'una comunitat. Al ser un fenomen general, fou general la seva aplicació en l'espai i el temps de forma que s'empraren una sèrie de regles similars a tota Europa Occidental. Així, per distingir a individus amb el mateix prenom es va poder posar com a tret identificat amb la professió o la funció que tenia en la comunitat, la qual cosa originarà cognoms com: Batlle, Sabaté/r, Ballesté/r, Pagès o Escrivà. També es varen poder identificar als individus per la seva procedència o contacte toponímic, originant cognoms com: Casals, Ibars, Pallarés, Serret, Riu o Cerverí. Cal dir, en aquest punt, que molts dels nobles utilitzaren aquesta fórmula per distingir que dominaven o eren propietaris en algun lloc i sovint conservaren la partícula "de" entre el prenom i el primer cognom, en segles posteriors, per tal de distingir-se de la resta de la població de la comunitat.¹⁸ Una altra modalitat de sobrenomnació fou la d'identificar als individus per un tret físic o psíquic, alguns cops mal intencionat, prou remarcable en comparació a la resta de la població de la comunitat, originant cognoms com: Ros, Gras, Mascaró, Bonfill, Bonet, Llord o Lluent. I en última instància, el sistema més emprat, per filiació. Aquesta fórmula feia que el fill duqués el prenom del pare en segon lloc indicant la seva procedència familiar.¹⁹ Així, si el pare es deia Berenguer i al fill se li volia posar de prenom Ramon, la composició resultant era Ramon Berenguer. La nova ordenació religiosa adoptada pel Vaticà, que obligava a dur un prenom que fos referent d'un Sant reconegut per l'església, va fer que es perdessin molts prenom medievals com Vidal, Garcia o Berenguer que restaren en la memòria de la majoria de la població com a cognoms.

El resultat de les combinacions en el decurs dels segles anà configurant una sèrie de cognoms que dominarien en la majoria d'indrets catalans. A mitjan segle XIX, annex 4, la configuració dels cognoms més duts a Lleida està

¹⁷ De tota manera, en un tant per cent molt minoritari, cal dir que cognoms típics de la resta d'Espanya, com Garcia o Martinez/s, també es trobaven representats entre els pobladors catalans d'aquesta època.

¹⁸ En les relacions de noms i documentacions oficials del segle XIX a Lleida és habitual que els individus d'arrels nobles rebien aquest tractament distintiu en contraposició al de la resta de la població que no el rep.

plenament establerta i responia, paral·lelament, al conjunt de cognoms més abundants a Catalunya. Moreu-Rey, tot estudiant llistats de prenom i cognoms de la Catalunya Nova i del Roselló per l'any 1358, ja va constatar que els cognoms catalans més documentats eren: Ferrer, el que apareixia més cops, Bonet, Bosch, Castell, Comes, Font, Martí, Oliver, Oller, Palau, Pla, Puig, Pujol, Riera, Roca, Roig, Ros, Sala, Serra, Vidal i Vila entre d'altres.²⁰ Doncs bé, si observem el llistat de cognoms més repetits a Lleida per l'any 1844, veurem que, pràcticament, eren els mateixos salvant algunes excepcions, amb la qual cosa es pot afirmar que durant 500 anys, els que van des del llistat de Moreu-Rey fins al nostre, poca cosa canvià en aquest apartat a nivell català, tot i que cal tenir en compte les peculiaritats locals de cada lloc concret.

A Lleida, el 1844, el cognom que duia més gent era Farré amb 42 casos sobre 2506 veïns computats²¹(1'68 %), cosa ben normal, com s'ha dit més amunt, ja que, a part de l'abundància medieval, fins als nostres dies aquest continuava essent el cognom català que duia més població, tant a Lleida, on ocupava el novè lloc el 1996 darrera dels cognoms castellans més abundants, com a Barcelona on ocupava el lloc divuitè el 1994.²² El segon lloc era ocupat per Solé/r amb 24 casos i, tot i que Moreu-Rey no el citava en el seu estudi de l'any 1358, aquest també era un cognom molt popular a tota Catalunya des de temps enrera com ho corrobora el fet que el 1994, a Barcelona, era el segon cognom d'arrel catalana en el lloc vintè, i a Lleida el 1996 era el tercer cognom català, per darrera de Ferrer i Vidal, en el lloc catorzè del ranquing absolut. La resta de cognoms situats en els primers llocs l'any 1844 eren els típics de Catalunya i mostraven la popularitat general d'aquests. En tercer lloc es situava Vidal i seguint per ordre d'aparicions: Roig/é, Serra, Olivé/s/r, Bonet, Font, Castelló i Roca, per citar-ne els més significatius, i que, com es pot comprovar en la taula de l'annex 4, mantenen la seva vigència avui en dia.

De tota manera n'hi hagué alguns que no aconseguiren mantenir la popularitat en el decurs del temps si es comparen les taules elaborades per Lleida per als anys 1844 i 1996. En aquest cas es troben cognoms com Marquès, que el 1844 el duïen 14 veïns (onzè lloc) el mateix nombre que el 1996; Reixach/s que presentava 10 casos per l'any 1844 i ara està pràcticament exhaurit a Lleida; Prenafeta que tenia el mateix nombre de casos pel 1844 que pel 1996 o Bordalba, Faidella o Claramunt.

En quant a les diferències més notables entre les dades que aporten els anàlisis d'ambdues èpoques, cal assenyalar la transformació evident que s'ha anat produint amb la introducció massiva de cognoms originaris de la resta de l'estat. El fenomen, general a les grans ciutats catalanes, ha configurat una classificació totalment diferent a la que es

¹⁹ En castellà sovint s'afegí les partícules -ez i -iz al prenom del pare per indicar que era fill de. Així, un Pérez era fill de Pedro, un Martínez fill de Martín, un Rodríguez fill de Rodrigo...etc. Tot i que en molts casos es mantingué el prenom tal com estava (García, Martín, Jorge, Ramon...etc)

²⁰ Moreu-Rey, Enric. *Antroponímia. Història dels...* pàg. 85

²¹ AML. Llibre del Cadastre i Contribucions Reials de 1844.

²² En el cas de Lleida les dades han estat estretes de la guia de telèfons de 1996 i pel cas de Barcelona de Albaigés Olivart, Josep, *Enciclopedia de los nombres propios*, pàgs. 61-62

presentava per mitjan segle passat. Així, un cognom que el 1844 era anecdòtic com era el cas de Garcia amb sis casos en el lloc 88è, ara ens apareix en primer lloc amb 714 casos. El mateix exemple ens pot servir pel cognom López, que el 1844 presentava només 3 casos i el 1996 en presenta 572 situat en el segon lloc de la classificació. Com es pot observar en l'annex 4, els cognoms acabats amb la partícula “-ez” (fill de) ocupen set dels vuit primers llocs entre els cognoms més duts a Lleida capital, on el primer cognom netament català, Farré/Ferré/r, apareix situat en el lloc novè i el segon, Vidal, en el lloc dotzè. Aquest espectacular canvi s'ha produït de la constant emigració d'individus del Centre i Sud d'Espanya, durant els primers setanta cinc anys del segle XX principalment, cap a terres catalanes, que com aspecte més visible han portat els seus trets onomàstics. La “colonització” ha fet que s'hagin unificat els paràmetres antroponímics a tota Espanya i que els cognoms més populars a nivell nacional siguin els que a Catalunya estiguin, també, en els primers llocs d'abundància.

El quadre 3 compara els 10 primers cognoms més comuns a Espanya, Barcelona i Lleida a la dècada dels 90 i en ell es pot observar com en els tres casos es manifesta, avui en dia, una tendència a la uniformitat total.

ESPANYA	BARCELONA²³	LLEIDA
1- Garcia	Garcia	Garcia
2- Fernández	Martínez	López
3- González	López	Martínez
4- López	Pérez	Pérez
5- Sánchez	Fernández	Fernández
6- Rodríguez	González	González
7- Martínez	Sánchez	Rodríguez
8- Martín	Rodríguez	Sánchez
9- Pérez	Gómez	Ferré/Farré
10- Gómez	G/Jiménez	Ruiz

A Barcelona, concretament, la transformació onomàstica experimentada és, encara, més destacada que la produïda a Lleida, ja que el primer cognom català no apareix fins al lloc divuitè de la classificació general, el segon és Solé/r en el lloc vintè i el tercer és Torres en el lloc vintitresè. L'explicació que cal donar-li a la qüestió és que Barcelona fou un centre d'atracció laboral més gran que Lleida i, per tant, van arribar més immigrants a aquella ciutat. El canvi antroponímic fou producte de forces externes a la població autòctona i pot explicar per si sol la transformació operada a Lleida i a Catalunya en els darrers 150 anys. D'un panorama quasi “pur” on la raresa eren els cognoms més abundants a la resta de l'estat, s'ha passat a una situació totalment inversa on dominen els cognoms de construcció castellana i els d'arrel catalana han passat a un plànol secundari.

1.4.- ELS PRENOMS DE DONA: UNA APROXIMACIÓ

²³ Les dades d'Espanya i Barcelona són de: Albaigés Olivart, Josep, *Enciclopedia de los nombres propios*, pàg. 61-62

L'estudi dels prenomns femenins presenta nombroses dificultats per raó que en la documentacions oficials sol sortir reflectit, per norma, el prenom de l'home que era el cap de casa i titular de les propietats. Per agreujar el tema si l'home moria abans que la dona en la majoria de casos es posava l'afegití de "viuda de" seguit del prenom i cognom del finit, amb la qual cosa només apareixien reflectits els noms de les titulars que havien heretat personalment les propietats i restaven solteres.

Amb tot, s'han localitzat 153 prenomns de dona dels llibres del Cadastre i de Contribucions Reials de l'any 1844 de la ciutat de Lleida, als que s'han sumat 17 prenomns més que s'han localitzat en la recerca dels dinou pobles estudiats. Al conjunt dels 170 prenomns, annex 6, s'han afegit els llistats que dona Dolors Roigé per Riudecanyes pel període 1600-1800, i una aproximació a les noves tendències mitjançant l'estudi que s'ha realitzat dels noms imposats als nadons nascuts durant l'any 1995 a Lleida i les dades que presenta Josep Albaigés pel cas de Barcelona per l'any 1993. Tot en conjunt pretén oferir una visió de l'evolució dels prenomns de dona des de l'any 1600 fins als nostres dies.

Els resultats comparats mostren el domini aclaparador del prenom Maria en totes les èpoques analitzades, de forma que, com en el cas de Josep en els prenomns masculins, la seva popularitat sembla ser un fenomen intemporal. En ambdós casos la preeminència d'una cultura religiosa que venerava als pares de Jesús, fou determinant perquè a partir de mitjan segle XVII es comencessin a imposar sobre la resta de prenomns més populars.

A Lleida el 1844 el 23,53 % de prenomns localitzats responen a Maria; mentre que en segon lloc es situava el prenom Teresa amb un 13,53 %. Aquesta situació era similar a la que es donava a Riudecanyes entre els anys 1750 i 1800, la qual cosa confirmava a aquests dos prenomns com els més populars arreu de Catalunya juntament amb Francesca i Magdalena que en ambdós casos tenien una forta representació. La resta de la llista presentava un conjunt de prenomns tradicionals, en molts casos simples feminitzacions dels masculins, que es mantingueren durant un temps i que avui en dia pràcticament ningú usa. Els Josepa, Antònia, Raïmona, Rita, Ignàsia o Manuela, per citar-ne alguns exemples, han deixat pas, en els nostres dies, a prenomns que tenen un contingut plenament femení i en pocs casos admeten canvis de sexe gramatical. De la mateixa manera que els prenomns masculins, les tradicions i veneracions locals han pogut determinar, en el cas femení, alguns criteris a l'hora d'escollir el prenom. Un exemple del que es diu el trobem en l'aparició del prenom Anastàsia (llistat de l'any 1844), que seria la feminització del patró de la ciutat i la demostració que aquest era un factor important, de forma global, a l'hora de triar un prenom. No endebades aquest era un prenom poc corrent a tota Catalunya, menys a Lleida.

A la dècada dels noranta els prenomns més populars eren: Anna, Laura, Marta, Cristina, Júlia, Núria, Andrea, Alba o Laia. En un altre sentit, cal dir que en la nominació femenina s'ha produït una diversificació i "experimentació" molt més gran que en la masculina, ja que de les 562 nenes inscrites en el Registre Civil de Lleida capital durant l'any

1995 hi havia 156 prenom diferents; mentre que, en el cas contrari, dels 686 nens inscrits hi havia 136 prenom distints. Una altra dada curiosa és el continu augment en l'ús dels prenom angloamericanitzats, fruit, segurament, de la popularitat de molts personatges que apareixen en la televisió i altres mass-mèdia, que han fet que noms com Elisabeth, Jennifer, Sheila, Desiree o Jessica hagin passat a ocupar llocs de privilegi entre les preferències de la població. D'altra banda, la recuperació de prenom catalans o amb una cacofonia identificable amb el català com: Núria, Andrea, Laia, Mariona, Xènia o Ares. Finament, també, com en el cas masculí, ha augmentat l'abundància dels prenom bíblics com: Judit, Raquel, Elena, Ester o, fins i tot, una Nazaret. En conjunt sembla evident la transformació onomàstica experimentada en els darrers anys a Catalunya i Espanya, tot cercant l'originalitat i la feminitat del prenom per diversos camins.

1.5.- ELS SOBRENOMS

La concentració dels mateixos prenom acompanyada de l'abundància d'alguns cognoms va fer que es produïssin nombroses repeticions onomàstiques entre individus de distintes famílies. La solució que es trobà per diferenciar a dos o més individus amb el mateix prenom i cognom fou la d'identificar a algun d'ells amb un sobrenom o àlies. El sobrenom naix de forma individual per a una persona, però es pot arribar a associar a una casa i passar a ser distintiu de la família. La popularitat d'un sobrenom era, en molts casos, superior a la del prenom i el cognom i portava implícita una censura o aprovació col·lectiva vers qui el duia. L'ús era privat, tot i que nosaltres els hem recollit de fonts administratives institucionals, de la comunitat i era mal vist que els forans identifiquessin a un aborigen pel seu àlies.²⁴

Com es deia més amunt, la majoria d'individus que ens han aparegut en la documentació oficial (l'any 1844) acompanyats d'un sobrenom eren portadors d'un prenom i cognom popular (Farré, Pifarré, Ximenis, Mir, Castelló...etc.); però hi ha alguns casos que la individualitat del prenom i el cognom no feia necessària la identificació del personatge en qüestió amb un sobrenom. Un exemple del que es diu era Pere Gensana, que tenia per àlies "Gesa", o Francesc Escuer, àlies "Fraret", que no tenien cap veí amb el seu prenom i cognom. Aquest fet vindria a corroborar que la imposició d'un sobrenom podria respondre, en aquests casos, a la causalitat del moment i que tenia una segona funció, a part de la diferenciadora, de qualificatiu per qui el duia.

El quadre 4 mostra el recull de sobrenoms de mitjan segle XIX a la ciutat de Lleida i, al mateix temps, el tipus d'apel·latius que s'empraven per identificar als individus de la comunitat.

QUADRE 4 - SOBRENOMS DE LLEIDATANS (1844)

Prenom i cognom	Àlies	Prenom i cognom	Àlies
Josep Bonet	"Deu"	Pere Gensana	"Gesa"

²⁴ Roigé Figueras, Dolores. "Antroponímia catalana", a *Introducció a l'onomàstica*, pàg. 48-49

Antoni Reixachs	“Canya”	Joan Rosich	“Xama”
Manuel Gimenes	“Peratamar”	Josep Biosca	“Xolito”(menor)
Joan Farré	“Petatxo”	Miquel Pifarré	“Pirrot”
Josep Gili	“Paulino”	Pere Joli	“Sastrico”
Josep Morera	“Sagala”	Josep Pifarré	“Pitxot”
Josep Biosca	“Xolito” (major)	Francesc Solé	“Folch”
Ramon Roca	Talavera	Antoni Ximenis	“Lo coix”
Joan Ximenis	“Sorilla”	Josep Ximenis	“Maranga”
Antoni Ximenis	“Lo roté”	Antoni Guasch	“Ton de les Borges”
Jaume Antedill	“Mahoma”	Antoni Olivé	“Lo garrut”
Josep Farré	“Lo frare”	Francesc Mir	“Quimo”
Josep Escuer	“Sepa”	Francesc Escuer	“Fraret”
Pere Gatius	“Coix”	Josep i Antoni Castelló	“Ros”
Josep Enrich	“Chech”	Antoni Farré	“Petatxo”

Com es pot observar el sobrenom portava implícit un grau de censura aplicat amb ironia i humor, per la qual cosa qui el duia ho devia acceptar i al mateix temps, segurament, "treballava" perquè altres individus en duguessin un. Era un joc plenament acceptat per la comunitat i no solia ferir sensibilitats i és evident que la documentació oficial no devia reflectir tots els àlies existents.

L'assignació d'un sobrenom a un individu podia venir determinat per diverses raons:

- 1- Trets de la seva personalitat: "Deu", "Fraret" o "Folch".
- 2- Trets físics: "Ros", "Garrut", "Coix", "Canya", "Mahoma", "Roté" o "Petatxo".
- 3- Procedència toponímica: "Ton de les Borges" o "Talavera"
- 4- Diminutius o augmentatius de noms: "Gesa" de Gensana, "Quimo" de Francesc, "Sorilla" o Chech.
- 5- De funcions i oficis: "Sastrico"
- 6- Simplement humorístics: "Pitxot", "Xolito", "Maranga" o "Sepa"

Alguns d'aquests sobrenoms es transmetien de pares a fills: Josep Biosca (pare i fill) àlies "Xolito" i Josep Castelló i Antoni Castelló àlies "Ros". Aquests, podien esdevenir noms de casa o de família.

La proliferació dels sobrenoms i la seva acceptació mostraven "l'estat de salut" de la convivència de la comunitat, ja que portaven una càrrega irònica i de fotesa important i la seva creativitat, doncs i podia participar tothom en major o menor mesura sense regles establertes ni entrebancs. El sobrenom fou el tret onomàstic que marcà un ús i consum més creatiu i popular, per raó que els individus del poble o ciutat no tenien que escollir-lo sinó que podien inventar un apel·latiu i tot seguit "batejar" a qui l'havia de dur.

Annex 1: Evolució dels prenom masculins a Catalunya (1358-1993)

PRENOMS	Cat./Roselló 1358	PRENOMS	Cat. Nova 1496	PRENOMS	Cat. 1553	PRENOMS	Lleida 1844	PRENO	Barna	PRENO	Barna	PRENO	Barna				
Pere	209	20,9	Joan	722	21,19	Joan	702	21,27	Josep	846	21,76	Josep	27,51	Josep	24,7	Jordi	4,19
Guillem	166	16,6	Pere	505	14,82	Pere	427	12,94	Antoni	423	10,88	Joan	15,31	Joan	12,93	Albert	3,22
Bernat	132	13,2	Antoni	350	10,27	Francesc	251	7,61	Francesc	407	10,47	Antoni	11,24	Antoni	9,53	Daniel	3,19
Ramon	84	8,4	Bernat	222	6,52	Jaume	246	7,45	Ramon	350	9,00	Manuel	6,2	Manuel	6,31	Joan	3,05
Arnau	66	6,6	Jaume	217	6,37	Antoni	241	7,30	Joan	320	8,23	Miquel	5,23	Jordi	5,13	Carles	2,63
Berenquer	61	6,1	Francesc	184	5,40	Miquel	167	5,06	Pere	215	5,53	Joaquim	5,23	Lluís	4,41	Josep	2,2
Jacme	53	5,3	Bartomeu	166	4,87	Bartomeu	135	4,09	Jaume	188	4,84	Ramon	4,65	Carles	4,09	Miquel	1,81
Joan	34	3,4	Guillem	134	3,93	Bernat	94	2,85	Miquel	162	4,17	Pere	4,45	Miquel	4,05	Xavier	1,53
Bertomeu	28	2,8	Gabriel	133	3,90	Gabriel	85	2,58	Pau	130	3,34	Lluís	4,45	Jaume	3,87	Lluís	1,46
Domingo	19	1,9	Miquel	131	3,85				Manuel	97	2,49	Jaume	3,29	Pere	3,37	Eric	1,34
Ferrer	12	1,2	Andreu	51	1,50				Salvador	68	1,75						
Andreu	11	1,1	Mateu	46	1,35				Batiste	64	1,65						
Francesc	9	0,9	Llorenc	38	1,12				Marià	62	1,59						
Miquel	9	0,9	Vicenc	32	0,94				Domènec	58	1,49						
Antoni	8	0,8	Domingo	29	0,85				Isidre	57	1,47						
Ponc	8	0,8	Nicolau	29	0,85				Ignasi	50	1,29						
Benet	7	0,7	Lluís	28	0,82				Agustí	50	1,29						
Llorenc	7	0,7	Ramon	22	0,65				Ventura	46	1,18						
Bonanat	6	0,6	Martí	21	0,62				Joaquim	41	1,05						
Romeu	5	0,5	Arnau	18	0,53				Sebastià	41	1,05						
Vicenc	5	0,5	Damià	18	0,53				Gaietà	38	0,98						
			Marc	17	0,50				Tomàs	29	0,75						
			Gaspar	15	0,44				Gaspar	27	0,69						
									TOTAL	3888							

Annex 3: Prenoms dels pobles de Lleida a 1844 (19casos)

NOMS (1844)	Espluga	Castelldans	Coçul	Corbins	Fondarella	Juneda	Juncosa	Massalcor	Borges B.	Aitona	Granadell	Cervià	Alfès	Roselló	Sunyer	Torrefarre	Alcarràs	Sarroca	Grània
Josep	14	13	18	13	2	12	16	16	54	67	34	16	16	14	8	27	47	12	28
Antoni	5	7	6	4	2	4	3	16	33	16	3	2	4	7	10	13	6	3	4
Francesc	2	12	5	4	2	5	6	7	31	28	10	5	8	10	2	10	17	10	8
Joan	3	3	3	3	4	7	9	5	27	29	5	7	3	6	3	4	3	1	2
Ramon	7	6	5	5	6	12	14	4	33	15	12	10	6	5	5	2	19		8
Pere	1	5	2		4	6	5		23	3	4	4	5	7	2	10	8	1	10
Jaume	4	2	1	2	3	3	1	3	7	11	2	2	2	6	3	7	12	2	3
Manuel	1					1	1	1	1	1			1	1			1	1	2
Pau		3	6	2		3	5	3	10	11	3	2	1	1	2		1	1	3
Miquel	4	2	3	2	2	2	11	4	8	12	19	6		4			11	1	6
Marià		1				1			1	4	1		2	1	1			1	1
Ignasi				1				1			3					2	1		
Salvador	1						1	2	4	3		4		2	1	5	5		1
Agustí			1					1						2	1	2	2		4
Ventura	1								1			1		5		1			
Domènec						1	2		3	4		1	1	1	5	1	2	2	1
Joaquim									1	1				2		1	2		
Batiste			1	4	1			2		8	7	2	1	3	1		1		1
Isidre		1		1		1	1		3	1	5	1	1	1	9	1	2	1	1
Rafel			1											1					1
Tomàs						1	1		1	3					1				1
Josep Ant.					1	1													
Llorenç		1					1								1				
Sebastià			1			2			7	1		3	1		1	1	1	1	1
Andreu		1	1						2	2	1					2	2	1	3
Magi		1	1							1	1								1
Mateu						2										1	2		3
Felip		2		2						1						2			1
Vicenç	2							1	2	1			1		3				
Blai								1	2								2		
Gregori				1			1												
Jacint						1			2		1	1	2			1			
Geroni				1			1												
Esteve			1			1				4						1			
Gaspar				1					2	1							15		1
Martí														2					
Maties		3	1				5	1									2	1	
Narcís	1					1													
Carles			1						1		1						1		
Cristófor	2										1								1
Fèlix									1										
Gabriel									2										
Lluís																			1
Silvestre									1										1
Simó			1		1	2				1									
Àngel																			1
Nicolau								1		3									1
Baltasar										1									
Cosme														1					
Tadeu																			
Alexandre								1											
Basili														1					
Benet								1											
Bertomeu					1			3											
Climent										1									
Gaietà			1					1	2	28					1		3		
Jordi										2									
Ambrosi				1					2										
Armengol														1					
Bonifaci	1																1		
Fermí									1						1				
Genís									1										
Marc						1	1			2		3							
Roc					1					2			1						
Valeri		1			1														
Adjutori			1																
Armenter					1														
Erasmus																1			
Gil									1										
TOTAL	49	65	61	47	32	70	86	74	270	273	115	70	57	84	57	98	173	39	100

Annex 4: Cognoms de Lleida. Comparació de dades 1844-1996

COGNOMS	ANY 1996		COGNOMS	ANY 1844		COGNOMS	ANY		COGNOMS	ANY		COGNOMS	ANY		COGNOMS	ANY	
García	714	2,38	Farré/s Ferrer	42	1,68	Lara	85	0,28	Gigó	8	0,32	Rivera/Ribera	54	0,18	Pujades	5	0,20
López	572	1,91	Solé/r	24	0,96	Rubio	83	0,28	Esteve	7	0,28	Solans	53	0,18	Pons	5	0,20
Martínez	492	1,64	Vidal	20	0,80	Mora	82	0,27	Domingo	7	0,28	Cabrera	53	0,18	Pocurull	5	0,20
Pérez	453	1,51	Roig/é	19	0,76	Guiu	81	0,27	Derch	7	0,28	Calderó	53	0,18	Pintó	5	0,20
Fernández	452	1,51	Serra	16	0,64	Teixidó	77	0,26	Casals	7	0,28	Peña	52	0,17	Ortis/z	5	0,20
González	404	1,35	Olivé/s/a	16	0,64	Ramos	77	0,26	Blàvia	7	0,28	Solsona	52	0,17	Ollé	5	0,20
Rodríguez	400	1,33	Bonet	15	0,60	Pujol	76	0,25	Tarragó	7	0,28	Borràs	51	0,17	Nogués	5	0,20
Sánchez	383	1,28	Font	15	0,60	Castro	75	0,25	Serret	7	0,28	Roselló	49	0,16	Mur	5	0,20
Ferre/r Farré	294	0,98	Castelló	14	0,56	Marín	74	0,25	Sancho	7	0,28	Ibars	49	0,16	Molleses	5	0,20
Ruiz	267	0,89	Roc/a	14	0,56	Miró	72	0,24	Sánchez	7	0,28	Bertrán	49	0,16	Merola	5	0,20
Gómez	249	0,83	Marquès	14	0,56	Mir	72	0,24	Sala	7	0,28	Baró	48	0,16	Mensa	5	0,20
Vidal	238	0,79	Morell	13	0,52	Ros	72	0,24	Roselló	7	0,28	Campo/s	48	0,16	Melgosa	5	0,20
J/Giménez	237	0,79	Martí	13	0,52	Sans	71	0,24	Pujol	7	0,28	Gallego	48	0,16	Mascaró	5	0,20
Solé/r	226	0,75	Torres	12	0,48	Oлива/é	71	0,24	Niubó	7	0,28	Iglesias	48	0,16	Martús	5	0,20
Moreno	207	0,69	Pifarré	12	0,48	Fuentes	71	0,24	Melé	7	0,28	Terés	48	0,16	Macarulla	5	0,20
Martín	195	0,65	Mestre/s	12	0,48	Blanco	71	0,24	Gort	7	0,28	Biosca	47	0,16	Lluch	5	0,20
Torres	180	0,60	Biosca	11	0,44	Biosca	70	0,23	Farran	6	0,24	Calvo	47	0,16	Lamarca	5	0,20
Hernández	157	0,52	Roure	11	0,44	Castelló	70	0,23	Duarri	6	0,24	Oró	47	0,16	Jou	5	0,20
Díaz	154	0,51	Masot	11	0,44	Casals	70	0,23	Castells	6	0,24	Peralta	47	0,16	Gosé	5	0,20
Muñoz	146	0,49	Fusté/r	11	0,44	Morales	70	0,23	Canales	6	0,24	Prat/s	47	0,16	Freixes	5	0,20
Jové	141	0,47	Faidella	10	0,40	Pelegrí	70	0,23	Benet	6	0,24	Vázquez	46	0,15	Florensa	5	0,20
Piñol	129	0,43	Comes	10	0,40	Pons	70	0,23	Biguera	6	0,24	Mor	46	0,15	Fernández	5	0,20
Serrano	127	0,42	Claramunt	10	0,40	Sanz	69	0,23	Biscarri	6	0,24	Barberà	46	0,15	Falguera	4	0,16
Romero	123	0,41	Bosch	10	0,40	Aguilà	69	0,23	Sanmartí	6	0,24	Contreras	46	0,15	Fabregat	4	0,16
Roca	123	0,41	Bordalba	10	0,40	Puig	67	0,22	Sales	6	0,24	Farrán	46	0,15	Fàbrega	4	0,16
Pascual	119	0,40	Amorós	10	0,40	Alba	67	0,22	Ribé	6	0,24	Ibáñez	46	0,15	Estruch	4	0,16
Navarro	118	0,39	Reixach/s	10	0,40	Sala/s	66	0,22	Piqué/r	6	0,24	Mas	46	0,15	Dodina	4	0,16
Ribes	113	0,38	Prenafeta	10	0,40	Mateu	65	0,22	Pedrol	6	0,24	Solà	45	0,15	Currià	4	0,16
Vila	112	0,37	Jové	10	0,40	Dominguez	65	0,22	Morera	6	0,24	Roure	45	0,15	Cuito	4	0,16
Serra	105	0,35	Cortés	9	0,36	Palau	65	0,22	Menós	6	0,24	Garrido	45	0,15	Corts	4	0,16
Roig/é	103	0,34	Carrera/s	9	0,36	Domènech	64	0,21	Mata	6	0,24	Bernadó	45	0,15	Capell	4	0,16
Molina	101	0,34	Borràs	9	0,36	Tomàs	64	0,21	Martínez	6	0,24	Hidalgo	45	0,15	Cantó	4	0,16
Gil	99	0,33	Ximenis	9	0,36	Sabaté/r	63	0,21	Llorens	6	0,24	Sàez	45	0,15	Caballé	4	0,16
Badia/s	97	0,32	Piñol	9	0,36	Valls	63	0,21	Labèrnia	6	0,24	Delgado	44	0,15	Agustí	4	0,16
Carrera/s	96	0,32	Gili	9	0,36	Guerrero	61	0,20	Inglès	6	0,24	Casas	44	0,15	Alcainé	4	0,16
Domingo	96	0,32	Coll	8	0,32	Latorre	61	0,20	Garcia	6	0,24	Castells	43	0,14	Aldavert	4	0,16
Esteve	95	0,32	Capdevila	8	0,32	Ortega	61	0,20	Farrús	5	0,20	Mayoral	43	0,14	Alsina	4	0,16
Martí	94	0,31	Aguilà	8	0,32	Ramón	61	0,20	Clariana	5	0,20	Moya	43	0,14	Arán	4	0,16
Gutierrez	93	0,31	Aragonés	8	0,32	Riu/s	61	0,20	Clarà	5	0,20	Rovira	43	0,14	Aranda	4	0,16
Rosell	92	0,31	Badia	8	0,32	Morell	60	0,20	Camps	5	0,20	Sales	43	0,14	Balaguer	4	0,16
Bonet	92	0,31	Bertrán	8	0,32	Font	60	0,20	Agelet	5	0,20	Vilella	43	0,14	Balsà	4	0,16
Ortiz	91	0,30	Vila	8	0,32	Florensa	60	0,20	Baró	5	0,20	Gili	42	0,14	Barri	4	0,16
Gracia	90	0,30	Sol	8	0,32	Cano	59	0,20	Vallverdú	5	0,20	Molins	42	0,14	Begué	4	0,16
Capdevila	90	0,30	Sans	8	0,32	Porta	58	0,19	Teixidó	5	0,20	Plana/s	42	0,14	Bellet	4	0,16
Masip	90	0,30	Romeu	8	0,32	Torrelles	58	0,19	Solsona	5	0,20	Biasco	41	0,14	Bergé	4	0,16
Castillo	89	0,30	Puig	8	0,32	Cortés	57	0,19	Soliva	5	0,20	Ballesté/r	41	0,14	Bernadó	4	0,16
Segura	89	0,30	Porta	8	0,32	Costa	57	0,19	Saureu	5	0,20	Cervera	41	0,14	Vives	4	0,16
Bosch	88	0,29	Miret	8	0,32	Huguet	57	0,19	Saceda	5	0,20	Figueras	41	0,14	Vilella	4	0,16
Pifarré	86	0,29	Grau	8	0,32	Piqué/r	56	0,19	Rosich	5	0,20	Lozano	41	0,14	Vilaplana	4	0,16
Álvarez	86	0,29	González	8	0,32	Santiago	56	0,19	Rivera/Rib.	5	0,20	Pulido	41	0,14	Viladegut	4	0,16
Alonso	86	0,29	Giménez	8	0,32	Luque	54	0,18	Querol	5	0,20	Ribé	40	0,13	Vallés	4	0,16

Annex 5: Prenoms masculins segons el registre civil de Lleida (any 1995)

PRENOMS	Lleida 1995							
Marc	41	5,98	Genís	2	0,29	Jairo	1	0,15
Xavier	37	5,39	Igor	2	0,29	Jeroni	1	0,15
Jordi	32	4,66	Marçal	2	0,29	Joaquim	1	0,15
Sergi	26	3,79	Patrick	2	0,29	Joshua	1	0,15
Joan	25	3,64	Ricard	2	0,29	Julià	1	0,15
Josep	25	3,64	Abel	1	0,15	Julio	1	0,15
Alexandre	21	3,06	Adam	1	0,15	Kenneth	1	0,15
Adrià	20	2,92	Agustí	1	0,15	Llull	1	0,15
Christian	17	2,48	Alexander	1	0,15	Luigi	1	0,15
Daniel	17	2,48	Alexis	1	0,15	Mamadu	1	0,15
David	16	2,33	Alfons	1	0,15	Marino	1	0,15
Albert	15	2,19	Alfred	1	0,15	Mario	1	0,15
Carles	15	2,19	Àlvar	1	0,15	Mateu	1	0,15
Eric	14	2,04	Amado	1	0,15	Mohamed	1	0,15
Guillem	14	2,04	Anouk	1	0,15	Moises	1	0,15
Roger	14	2,04	Anthony	1	0,15	Néstor	1	0,15
Antoni	13	1,90	Asier	1	0,15	Ngor	1	0,15
Aitor	12	1,75	Axel	1	0,15	Nicolau	1	0,15
Arnau	12	1,75	Ba yi	1	0,15	Rachid	1	0,15
Joel	11	1,60	Bayan	1	0,15	Robin	1	0,15
Oriol	11	1,60	Benjamí	1	0,15	Samuel	1	0,15
Victor	11	1,60	Bernat	1	0,15	Santos José	1	0,15
Aleix	10	1,46	Bienvenido	1	0,15	Sebastià	1	0,15
Pau	10	1,46	Bofo de Sant.	1	0,15	Tomàs	1	0,15
Francesc	9	1,31	Burt	1	0,15	Walid	1	0,15
Ivan	9	1,31	Chang yong	1	0,15	Walter	1	0,15
Lluís	9	1,31	Cristófor	1	0,15	Wang	1	0,15
Manuel	8	1,17	Daniele	1	0,15	Yanin	1	0,15
Enric	7	1,02	Denis	1	0,15	TOTAL	686	
Ignasi	7	1,02	Domènec	1	0,15			
Gerard	6	0,87	Elias	1	0,15			
Jaume	6	0,87	Emili	1	0,15			
Miquel	6	0,87	Ernest	1	0,15			
Eduart	5	0,73	Essa	1	0,15			
Isaac	5	0,73	Fèlix	1	0,15			
Ismael	5	0,73	Gabriel	1	0,15			
Jonathan	5	0,73	Gaietà	1	0,15			
Kevin	5	0,73	Genari	1	0,15			
Pol	5	0,73	Gonzalo	1	0,15			
Raul	5	0,73	Guerau	1	0,15			
Hèctor	4	0,58	Guim	1	0,15			
Jesús	4	0,58	Ibrahima	1	0,15			
Oscar	4	0,58	Iker	1	0,15			
Pere	4	0,58	Imanol	1	0,15			
Robert	4	0,58	Iñaki	1	0,15			
Andreu	3	0,44	Isidre	1	0,15			
Àngel	3	0,44	Israel	1	0,15			
Artur	3	0,44	Jacobo	1	0,15			
Edgar	3	0,44						
Ferran	3	0,44						
Marcel	3	0,44						
Martí	3	0,44						
Omar	3	0,44						
Rafael	3	0,44						
Ramon	3	0,44						
Ruben	3	0,44						
Santiago	3	0,44						
Aaron	2	0,29						
Didac	2	0,29						
Eloy	2	0,29						
Felip	2	0,29						

ANNEX 6: EVOLUCIÓ DELS PRENOMS FEMENINS A CATALUNYA. 1600-1995

PRENOMS	1600-	PRENOMS	Lleida 1844	%	PRENOMS	BCN 1993
Elisabet	16.2	Maria	40	23.53	Maria	14.43
Magdalena	14.9	Teresa	23	13.53	Anna	12.44
Caterina	14.9	Josepa	14	8.24	Laura	11.9
Maria	12.8	Rosa	13	7.65	Marta	9.78
Tecla	8.5	Francesca	11	6.47	Cristina	8.33
PRENOMS	1650-	Magdalena	11	6.47	Carla	5.12
Maria	26.8	Antònia	9	5.29	Mireia	4.94
Caterina	15.1	Raimona	6	3.53	Judith	4.91
Magdalena	7.5	Rita	5	2.94	Sandra	4.86
Elisabet	7.1	Paula	4	2.35	Ariadna	3.8
Gertrudis	5.2	Ignàsia	4	2.35	Elena	2.38
PRENOMS	1700-	Anastàsia	3	1.76	Lorena	2.2
Maria	32.1	Esperança	3	1.76	Carolina	1.81
Francesca	11.1	Cecília	3	1.76	Montserrat	1.06
Teresa	10.9	Catalina	2	1.18	Vanessa	1.03
Gertrudis	6.9	Manela	2	1.18		
Magdalena	6.4	Clemència	1	0.59		
PRENOMS	1750-	Cristina	1	0.59		
Maria	29.6	Elvira	1	0.59		
Teresa	15.7	Gertrudis	1	0.59		
Francisca	9.6	Isabel	1	0.59		
Magdalena	7.1	Llúcia	1	0.59		
Gertrudis	5.8	M ^a Josep	1	0.59		
		M ^a Rosa	1	0.59		
		Margarida	1	0.59		
		Mariana	1	0.59		
		Montserrat	1	0.59		
		Petra	1	0.59		
		Tecla	1	0.59		
		Tomasa	1	0.59		
		Toribia	1	0.59		
		Victòria	1	0.59		
		Carla	1	0.59		
		TOTAL	170			

Annex 7: Prenoms femenins segons el registre civil de Lleida (any 1995)

PRENOMS	Lleida 1995							
Maria	44	7,83	Georgina	2	0,36	Lara	1	0,18
Anna	24	4,27	Gina	2	0,36	Llibertat	1	0,18
Laura	24	4,27	Gisela	2	0,36	Lourdes	1	0,18
Marta	20	3,56	Irene	2	0,36	Malena	1	0,18
Cristina	17	3,02	Joana	2	0,36	Mam Coumba	1	0,18
Júlia	17	3,02	Karen	2	0,36	Manuela	1	0,18
Núria	17	3,02	Maite	2	0,36	Mara	1	0,18
Andrea	15	2,67	Mercè	2	0,36	Margarida	1	0,18
Alba	14	2,49	Rebeca	2	0,36	Maricel	1	0,18
Laia	13	2,31	Sònia	2	0,36	Maryam	1	0,18
Mariona	13	2,31	Verònica	2	0,36	Matilde	1	0,18
Ariadna	11	1,96	Xènia	2	0,36	Melani	1	0,18
Sandra	11	1,96	Aiche	1	0,18	Melania	1	0,18
Clàudia	10	1,78	Aida	1	0,18	Meliana	1	0,18
Lorena	10	1,78	Ainhoa	1	0,18	Melina	1	0,18
Marina	10	1,78	Alexandra	1	0,18	Meriem	1	0,18
Carla/Carlota	9	1,60	Almudena	1	0,18	Meritxell	1	0,18
Judit	8	1,42	Amanda	1	0,18	Merli	1	0,18
Miriam	8	1,42	Àngela	1	0,18	Michaela	1	0,18
Nerea	8	1,42	Annabel	1	0,18	Minerva	1	0,18
Elisabeth	7	1,25	Annais	1	0,18	Montserrat	1	0,18
Jennifer	7	1,25	Aroa	1	0,18	Nadia	1	0,18
Mireia	7	1,25	Beatriu	1	0,18	Naila	1	0,18
Noemí	6	1,07	Begonya	1	0,18	Nazaret	1	0,18
Raquel	6	1,07	Brigitte	1	0,18	Ojanta	1	0,18
Tània	6	1,07	Bruna	1	0,18	Olga	1	0,18
Ares	5	0,89	Carina	1	0,18	Ona	1	0,18
Gemma	5	0,89	Cassandra	1	0,18	Ouisame	1	0,18
Lidia	5	0,89	Caterina	1	0,18	Rocio	1	0,18
Noèlia	5	0,89	Cecília	1	0,18	Roser	1	0,18
Patricia	5	0,89	Concepció	1	0,18	San na	1	0,18
Paula	5	0,89	Coral	1	0,18	Saray	1	0,18
Rosa	5	0,89	Diana	1	0,18	Sefora	1	0,18
Sheila	5	0,89	Dúnia	1	0,18	Sheherezade	1	0,18
Carme	4	0,71	Eila	1	0,18	Sofia	1	0,18
Clara	4	0,71	Encarnació	1	0,18	Sorya	1	0,18
Desiree	4	0,71	Estela	1	0,18	Tàlia	1	0,18
Jessica	4	0,71	Eva	1	0,18	Tatiana	1	0,18
Mar	4	0,71	Evelyn	1	0,18	Teresa	1	0,18
Mònica	4	0,71	Fanny	1	0,18	Tomasa	1	0,18
Natàlia	4	0,71	Fàtima	1	0,18	Vega	1	0,18
Neus	4	0,71	Fatimata	1	0,18	Yaira	1	0,18
Sara	4	0,71	Giovanna	1	0,18	Yajaira	1	0,18
Silvia	4	0,71	Ibraima	1	0,18	Yanira	1	0,18
Tamara	4	0,71	Iciar	1	0,18	Yasmin	1	0,18
Belen	3	0,53	Idoia	1	0,18	Ylenia	1	0,18
Carolina	3	0,53	Imalar	1	0,18	Yurena	1	0,18
Esther	3	0,53	Immaculada	1	0,18	Zaira	1	0,18
Iris	3	0,53	Isabel	1	0,18	TOTAL	562	
Agnès	2	0,36	Isaura	1	0,18			
Blanca	2	0,36	Ivanna	1	0,18			
Cèlia	2	0,36	Jalika	1	0,18			
Elena	2	0,36	Jiaqui	1	0,18			
Estefania	2	0,36	Koraima	1	0,18			

BIBLIOGRAFIA:

- Albaigés Olivart, Josep, *Enciclopedia de los nombres propios*, Planeta, Barcelona, 1995.
- Bellmunt Figueres, Joan. *Fets, costums i llegendes. Les garrigues II*, Pagès Editors, Lleida, 1990.
- Bellmunt Figueres, Joan. *Fets, costums i llegendes. Segrià I*, Pagès Editors, Lleida, 1990.
- Curcó i Pueyo, Jordi. *Fets, costums i llegendes. Segrià II*, Pagès Editors, Lleida, 1990.
- Moll, Francesc de Borja, *Els llinatges catalans*, Palma de Mallorca, Moll, 1982.
- Moreu-Rey, Enric, *Renoms, motius, malnoms i noms de casa*, Millà, Barcelona, 1981
- Moreu-Rey, Enric. *Antroponímia. Història dels nostres prenomes, cognoms i renoms*, Universitat de Barcelona, Barcelona, 1991
- Roigé Figueras, Dolors. “Antroponímia catalana”, a *Introducció a l’onomàstica*, Institut d’Estudis Ilerdencs, Lleida, 1994.

FONTS DOCUMENTALS:

- PRENOMS I COGNOMS MASCULINS I FEMENINS DE LLEIDA CAPITAL A 1844
 - a) Llibre del Cadastre de 1844 (Arxiu Municipal de Lleida)
 - b) Llibre de Contribucions Reials (Arxiu Municipal de Lleida)
- PRENOMS MASCULINS I FEMENINS DELS POBLES DEL PARTIT DE LLEIDA A 1844
 - a) Llistat de Contribuents dels pobles del Partit de Lleida (Arxiu Municipal de Lleida. Caixa 1608)
- PRENOMS MASCULINS I FEMENINS DE LLEIDA CAPITAL A 1995
 - a) Llibres del Registre Civil de Naixements nº 483, 484, 485, 486 i 487. (Jutjat de Lleida)
- COGNOMS DE LLEIDA CAPITAL DE 1996
 - a) Guia de Telèfons de Lleida de 1996